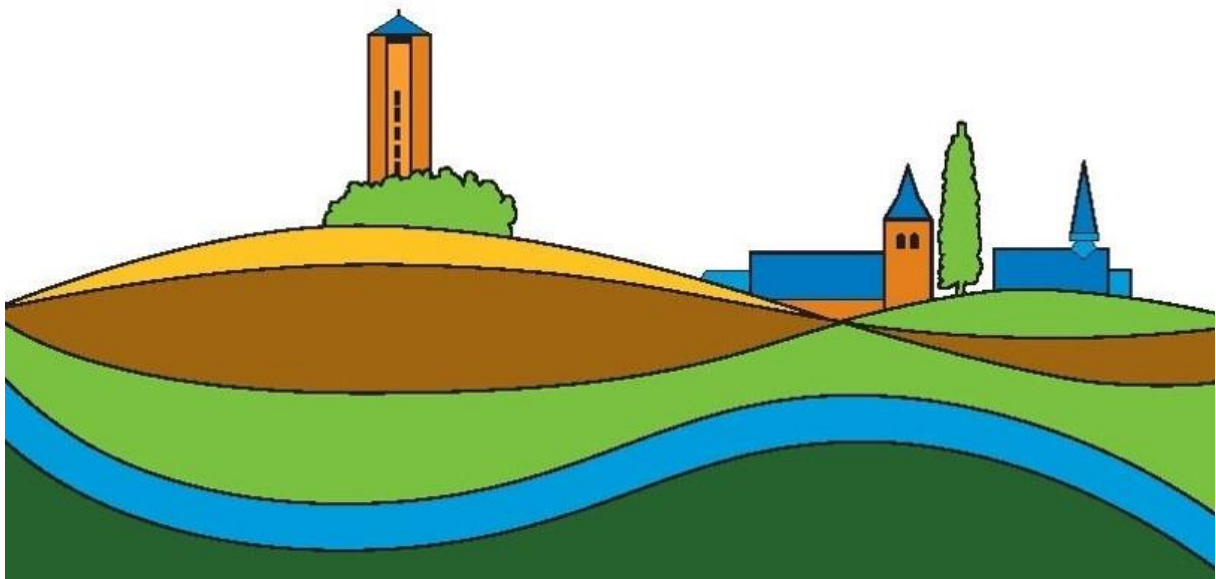

Plan Daarle Energie Neutraal

Mei 2020

Werkgroep Duurzaam Daarle

Daarle Energie Neutraal 2030, een samenvatting

Als reactie op de onrust die in Darle was ontstaan na het bekend worden van het plan voor het Energiepark Darle, heeft het Plaatselijk Belang Darle in samenwerking met de gemeente Hellendoorn in maart 2019 een informatieavond georganiseerd over het klimaatbeleid. Op deze drukbezochte avond bleek dat de Darlenaren zich ervan bewust zijn dat de energietransitie nodig is en dat zij daar ook aan mee willen doen. Maar tevens werd duidelijk dat zij vinden dat de energietransitie niet ten koste mag gaan van de natuur, het landschap en de noaberschap in het dorp. Vanuit dit vertrekpunt is de werkgroep Duurzaam Darle in het leven geroepen.

De werkgroep besloot om zelf het initiatief te nemen met betrekking tot de energietransitie en op zoek te gaan naar alternatieve opties voor grootschalige opwek. In september 2019 koos de werkgroep als doelstelling voor haar activiteiten: Darle Energie Neutraal in 2030. Na overleg met de gemeente is de werkgroep aan de slag gegaan met een plan gericht op het waarmaken van deze doelstelling. Daarbij is tevens de besteding van het gebiedsfonds van € 80.000, - meegenomen. Dat betreft het gebiedsfonds dat verbonden is aan het door de gemeente goedgekeurde zonnepark Darle.

Er is door particulieren en bedrijven in Darle al veel gedaan op het gebied van zonne-energie. Het plan sluit daarbij aan en streeft ernaar om deze initiatieven met hulp van de inwoners verder uit te bouwen. Dat zullen in eerste instantie kleinschalige activiteiten zijn want er is weinig draagvlak voor grootschalige opwek. Wel wordt de energie die het zonnepark Darle in de toekomst zal gaan leveren, in het plan meegenomen.

Volgens de berekeningen van de gemeente zal Darle in 2030 ruim 5 GWh aan energie nodig hebben. De duurzame activiteiten die de werkgroep in dit plan schetst zullen bij elkaar bijna 7 GWh aan energieneutraal opgewekte elektriciteit opleveren. Daarmee lukt het dus ruimschoots om Darle in 2030 energieneutraal te maken.

De werkgroep stelt voor om een coöperatie in het leven te roepen die moet toezien op de uitvoering van het plan. Deze coöperatie dient tevens het gebiedsfonds van € 80.000, --, in dit plan aangeduid als gemeenschapsfonds, te beheren. De werkgroep stelt voor om het gemeenschapsfonds te investeren in het zonnepark. De opbrengsten zullen ten goede komen aan de deelnemers van de coöperatie, maar de werkgroep wil de opbrengsten ook inzetten voor het verbeteren van de (sociale) duurzaamheid van de Darlese gemeenschap.

De duurzame activiteiten in het plan vormen een eerste aanzet tot een energieneutraal Darle in 2030. De coöperatie zal de toekomstige innovaties op dit gebied moeten blijven volgen en waar dat zinvol is, moeten stimuleren dat deze innovaties worden toegepast. Aan het eind biedt het plan een doorkijk naar innovaties die op termijn misschien perspectief bieden.

De werkgroep is breed samengesteld en vertegenwoordigt een doorsnee van de Darlese gemeenschap. Toch is het belangrijk dat de werkgroep nu eerst het gesprek aangaat met de Darlese gemeenschap om een breed draagvlak voor het plan te verkrijgen. Wij hopen dat Darle zich in het plan herkent en daaraan steun wil verlenen.

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1. <i>Onrust over grote windmolens</i>	4
1.2. <i>Overleg gemeente Hellendoorn</i>	4
1.3. <i>Gemeenschapsfonds</i>	5
1.4. <i>Tot stand komen plan</i>	5
2. Achtergrond van het plan	6
2.1. <i>Klimaatakkoord</i>	6
2.2. <i>Regionale Energiestrategie Twente</i>	6
2.3. <i>RES Hellendoorn</i>	6
2.4. <i>Visie werkgroep Duurzaam Daarle</i>	7
3. Doelstelling/ambitie	9
3.1. <i>Daarle in 2030 energie neutraal</i>	9
3.2. <i>Besteding gemeenschapsfonds</i>	9
3.3. <i>Oprichten coöperatie</i>	9
4. Organisatie/aansturing uitvoering plan	10
4.1. <i>Coöperatie</i>	10
4.2. <i>Activiteiten</i>	10
5. Duurzame activiteiten in het kader van het plan	11
5.1. <i>Zonnepark Daarle</i>	11
5.2. <i>Bedrijven</i>	11
5.3. <i>Woningen en particulieren</i>	11
5.4. <i>Scholen, verenigingen en kerken</i>	12
5.5. <i>Duurzame activiteiten</i>	12
5.6. <i>Verwachte realisatie doelstelling</i>	13
6. Communicatie	14
6.1. <i>Betrokkenheid dorp</i>	14
6.2. <i>Informatie/informatieloket</i>	14
6.3. <i>Educatie</i>	14
7. Uitvoering plan	15
7.1. <i>Stappen/planning</i>	15
7.2. <i>Gemeenschapsfonds</i>	15
7.3. <i>Monitoren, evalueren en bijstellen</i>	15
7.4. <i>Ondersteuning</i>	15
8. Toekomstbeeld Daarle in 2030/50	17
8.1. <i>Besparing en isolatie</i>	17
8.2. <i>Zon op dak</i>	17
8.3. <i>Zon op land</i>	18
8.4. <i>Windenergie</i>	18
8.5. <i>Mestvergisting</i>	18
8.6. <i>Tenslotte</i>	18

1. Inleiding

1.1. Onrust over grote windmolens

In maart 2019 op initiatief van Plaatselijk Belang Daarle (PB) werd er in samenwerking met Gemeente Hellendoorn een informatieavond over duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen in Daarle gehouden. Deze werd door veel Daarlenaren bijgewoond. De aanleiding hiervoor was de onrust in het dorp die was ontstaan na het bekend worden van het plan Energiepark Daarle en twijfels over mogelijke andere grootschalige projecten.

In mei 2019 kreeg dit gevolg in een bijeenkomst van ongeveer 40 geïnteresseerden waar werd gekozen voor actieve deelname aan de energietransitie.

Daarle realiseert zich de noodzaak van de energietransitie en wil daar ook in participeren. Maar in de gemeenschap leeft tegelijkertijd sterk het gevoel dat meedoen de sociale samenhang niet mag afbreken. Vanuit het bovenstaand idee is met steun van PB de werkgroep Duurzaam Daarle in het leven geroepen. De werkgroep besloot al snel dat ze niet wilde blijven steken in verzet maar actief op zoek wilde gaan naar alternatieve opties. Met andere woorden de werkgroep besloot om zelf het initiatief te nemen met betrekking tot de energietransitie.

Op 11 september 2019 werd een vergadering van de werkgroep Duurzaam Daarle gehouden. Hierin werd onze doelstelling van **Daarle Energie Neutraal in 2030** vastgesteld en de taakgerichte groepen ingedeeld. Ook is er besloten om een plan te schrijven voor de realisatie van Daarle Energie Neutraal in 2030 en voor de besteding van het aan zonnepark Daarle gebonden gebiedsfonds (hierna gemeenschapsfonds genoemd) van €80.000.

Om zicht te krijgen op wat er al door de inwoners van Daarle wordt ondernomen, welke mogelijkheden er zijn en hoe lokale initiatieven het beste georganiseerd kunnen worden, zijn er drie taakgerichte werkgroepen ingesteld:

- Inventarisatie 9 deelnemers
- Techniek 14 deelnemers
- Financieel 11 deelnemers

1.2. Overleg gemeente Hellendoorn

In de nasleep van de onrust in Daarle heeft de werkgroep Duurzaam Daarle vanaf september 2019 regelmatig gesprekken gevoerd met de gemeente Hellendoorn. Dat betrof de wethouder met energietransitie in zijn portefeuille en de energieregisseur.

Tijdens die gesprekken heeft de gemeente aan de werkgroep toegezegd Daarle de ruimte te bieden om met een eigen plan voor de aanpak van de energietransitie in het dorp te komen. Vervolgens is met de gemeente Hellendoorn afgesproken dat Daarle een plan zou opstellen voor de realisatie van Daarle Energie Neutraal 2030.

Ook heeft de gemeente toegezegd dat zij alle nieuwe initiatieven op het gebied van zonne- en windenergie in het dorp eerst aan de werkgroep zal voorleggen alvorens daar een besluit over te nemen.

Verder is tijdens de gesprekken de besteding van het gemeenschapsfonds van € 80.000 aan de orde geweest (zie par. 1.3). De gemeente heeft aangegeven dat zij graag een plan zou willen zien voor de besteding van het fonds, voordat zij het bedrag overdraagden het dorp.

1.3. Gemeenschapsfonds

De gemeente heeft in 2019 goedkeuring verleend aan Solar Proactive om een zonnepark aan te leggen in Daarle. Eén van de voorwaarden was dat een bedrag van € 80.000 ter beschikking zou worden gesteld aan de Daarlese gemeenschap. Dat bedrag zou ten goede moeten komen aan de ontwikkeling van de duurzaamheid in het dorp.

1.4. Tot stand komen plan

De werkgroep Duurzaam Daarle raakte er tijdens de voorbereiding van het plan voor de energietransitie van overtuigd dat het goed zou zijn om de besteding van het gemeenschapsfonds te koppelen aan de energietransitie.

Er is daarom een plan gemaakt waarin het gemeenschapsfonds wordt ingezet om het proces van de energietransitie in het dorp te ondersteunen. Daarbij moet de inzet zodanig zijn dat het ook bijdraagt aan de duurzaamheid in de brede zin.

Het plan Daarle Energie Neutraal is het resultaat van de gezamenlijke inspanning van de werkgroep Duurzaam Daarle. Maar het mag niet onvermeld blijven dat alle drie de taakgerichte werkgroepen elk op hun eigen terrein een waardevolle bijdrage hebben geleverd aan het tot stand komen van het plan.

2. Achtergrond van het plan

Het plan Daarle Energie Neutraal is opgesteld tegen de achtergrond van het landelijke, het regionale en het gemeentelijke beleid op het gebied van de energietransitie. Enkele belangrijke aspecten van dat beleid worden hierna beschreven.

2.1. Klimaatakkoord

In december 2015 is in Parijs het klimaatakkoord gesloten, een onderdeel van het internationale verdrag om de opwarming van de aarde tegen te gaan. In het akkoord werd als bovengrens voor de opwarming 2° C afgesproken maar het streven is erop gericht de opwarming te beperken tot 1,5^o C.

Dit akkoord werd in 2019 gevolgd door het Nederlandse klimaatakkoord dat februari 2020 werd goedgekeurd door de Tweede Kamer. Hierin worden als doelstellingen voor het klimaatbeleid genoemd:

- in 2030 een reductie van de CO₂-emissie met 49% vergeleken met 1990,
- in 2050 een reductie van de CO₂-emissie met 80 – 95% vergeleken met 1990.

2.2. Regionale Energiestrategie Twente

Een belangrijk onderdeel van het klimaatakkoord is dat er Regionale Energiestrategieën (RES) nodig zijn om regionaal maatwerk te kunnen leveren bij het realiseren van de klimaatdoelen.

De regio Twente dient in juni 2020 een aanbod te doen m.b.t. de duurzame opwekking van elektriciteit. Ook moet er een strategie komen waarin aandacht is voor de regionaal beschikbare warmtebronnen. Tussen juni en oktober 2020 worden alle 30 concept RES'en landelijk doorgerekend en vindt er eventueel een herverdeling plaats tussen de RES'en. In juli 2021 stellen de gemeenteraden, de provinciale staten en de waterschappen de definitieve RES Twente vast.

In de RES Twente wordt per gemeente uitgewerkt wat de bronnen voor duurzame opwekking van elektriciteit zijn, waar die wel en niet gerealiseerd kunnen worden, de uitgangspunten voor de verdeling van de lusten en de lasten, de ruimtelijke inpasbaarheid van initiatieven en lokaal eigenaarschap. Voor heel Twente wordt gekeken naar de beschikbare warmtebronnen en de verdeling daarvan.

De RES Twente zal daarom de grenzen en mogelijkheden van de inspanningen van de gemeente Hellendoorn en daarbinnen van Daarle aangeven en zodoende een heel belangrijk kader vormen voor de uitvoering van het plan Daarle Energie Neutraal.

2.3. RES Hellendoorn

De gemeente Hellendoorn heeft haar beleid m.b.t. de energietransitie neergelegd in het Beleidskader zon- en windenergie (10-07-2018) en het Stappenplan RES Hellendoorn, een advies voor het college van B&W (12-11-2019). Hierna worden een aantal zaken beschreven die relevant zijn voor het plan Daarle Energie Neutraal.

De gemeente Hellendoorn wil op een gebiedsgerichte en zorgvuldige manier stimuleren dat een deel van de energievraag door zonnepanelen en windturbines wordt opgewekt. Zorgvuldig wil zeggen dat zij kaders stelt aan de maatschappelijke, ruimtelijke en landschappelijke inpassing van zonnepanelen en windturbines in de omgeving.

De gemeente Hellendoorn heeft zichzelf als opgave gesteld dat 30% van het elektriciteitsverbruik in 2030 duurzaam wordt opgewekt¹. Dat komt overeen met 71 GWh. Daarbij is uitgegaan van een stijging van het energieverbruik met 14% t.o.v. 2017. Niet meegenomen hierin is de toename door elektrisch vervoer en door de warmtetransitie. Dit is tevens de opgave die wordt ingebracht bij de RES Twente.

De gemeente wil de opgave van 71 GWh realiseren door middel van:

- zon op dak dat in totaal 15 GWh moet opleveren,
- en 70 ha. zonnenveld of 5 windturbines (4 MW) of een combinatie van zonnenveld en windenergie dat de resterende 56 GWh moet opleveren.

Zon op dak heeft alleen betrekking op bedrijfspanden. De zonnepanelen op woningen worden niet meegerekend omdat dit installaties zijn die minder dan 15 kWp produceren.

De gemeente hanteert voor 2030 als concreet meetbare doelstellingen:

- 75% van de belanghebbenden is zich bewust van de urgentie en is bezig met het uitvoeren van maatregelen.
- 75% van de kernen/buurtschappen heeft een gebiedsproces opgestart.
- 100% van het potentieel dakoppervlak (33ha) is belegd met zonnepanelen.
- 70 ha. zonnenveld of 5 windturbines (4 MWh) of een combinatie van beide is vergund.

Bij het realiseren van deze doelstellingen kent de gemeente een belangrijke rol toe aan het gebiedsproces. Daarbij staat centraal de participatie van de betrokkenen in een bepaald gebied vanuit hun eigen waarden en belangen. De landelijke normen en uitgangspunten dienen als kader voor het gebiedsproces. De gemeente wil door middel van gesprekken met de kernen/buurtschappen en het bedrijventerrein Groot Lochter afspraken maken over de specifieke aanpak voor dat gebied.

2.4. Visie werkgroep Duurzaam Daarle

De gemeente meent dat grootschalige opwek van energie nodig is om de opgaaf van 71 GWh in 2030 te realiseren. Vanuit dat perspectief heeft de gemeente vergunning verleend aan SolarProactive om in Daarle een zonnepark te bouwen.

De werkgroep Duurzaam Daarle realiseert zich de noodzaak van de energietransitie en wil daar ook in participeren. Maar anders dan de gemeente is de werkgroep ervan overtuigd dat ook met kleinschalige initiatieven en met bewustwording met betrekking tot de noodzaak van de energietransitie veel resultaat bereikt kan worden.

Bovendien heerst er in de gemeenschap onrust over de aantasting van het landschap en de natuur door grootschalige opwek. Ook is men bang dat grootschalige opwek de sociale samenhang/noaberschap van het dorp afbreekt. Daarom heeft de werkgroep besloten om in eerste instantie te zoeken naar kleinschalige oplossingen.

De werkgroep werd geconfronteerd met het gegeven dat er een zonnepark wordt aangelegd in het dorp. Conform het gemeentelijk beleidskader zon- en windenergie biedt Solar Proactive aan Daarle de mogelijkheid om in het zonnepark te participeren. Hoewel de werkgroep geen voorstander is van grootschalige opwek van energie in Daarle, wil zij toch van dat aanbod gebruik

---

¹Deze doelstelling is in lijn met hetgeen het kabinet in 2030 wil bereiken:

- 70% van het landelijk energieverbruik duurzaam wordt opgewekt,
- 40% daarvan (49TWh) wordt duurzaam op zee opgewekt,
- 30% daarvan (35 TWh) wordt duurzaam op land opgewekt.

maken. Daarvoor gaf de doorslag, alles afwegende, dat de financiële middelen die deelname oplevert, ingezet kunnen worden ten gunste van de duurzaamheid, ook van de sociale duurzaamheid.

3. Doelstelling/ambitie

3.1. Daarle in 2030 energie neutraal

De hoofddoelstelling van de werkgroep - en weergegeven in dit plan- is dat Daarle in 2030 energie neutraal zal zijn (elektriciteit). Daarbij is het belangrijk dat het dorp zelf de regie heeft en dat de sociale samenhang in het dorp behouden blijft. Verder is de algemene verduurzaming van ons dorp gewenst (brede visie op duurzaamheid).

Dit houdt in voor Daarle een eigen duurzame productie van energie van 5 GWh in 2030 (bron: Opgavekaart Energie, gemeente Hellendoorn, 2019) met draagvlak onderen participatie van zowel de bewoners als de bedrijven en de agrarische sector van ons dorp (zie par. 5.5)5.5)5.5).

3.2. Besteding gemeenschapsfonds

De werkgroep heeft ook het besteden van het geld van het gemeenschapsfonds als doelstelling. Dat gebeurt vanuit een brede visie op duurzaamheid, waarin niet alleen plaats is voor activiteiten op het gebied van energietransitie maar ook voor activiteiten gericht op behoud van de leefbaarheid van het dorp. Daarbij wordt gekeken naar een koppeling met bijvoorbeeld de ontwikkeling van een nieuw, energie neutraal sportpark, het behoud van voorzieningen voor ouderen en de aanleg van een fietspad naar station Daarlerveen.

3.3. Oprichten coöperatie

Voor het borgen en uitvoeren van het plan en het beheren van het gemeenschapsfonds heeft de werkgroep als doelstelling om een coöperatie op te richten. Deze zal de uitvoering van het plan coördineren en monitoren.

4. Organisatie/aansturing uitvoering plan

4.1. Coöperatie

Naar aanleiding van internetonderzoek, gesprekken met andere lokale initiatieven, Stichting Stimuland Overijssel en de Initiatief Makelaar Guido Bakema is duidelijk geworden dat een coöperatie de juiste organisatievorm voor ons initiatief zal zijn. Dit om de uitvoering van het plan zoveel mogelijk in handen van de inwoners van Daarle te houden. De opdracht om dit plan uit te voeren komt in handen van het bestuur van de coöperatie. Zij worden daarbij gecontroleerd door de leden van de coöperatie. Er zullen taakgericht werkgroepen onder toezicht van het bestuur gevormd worden zoals techniek en ontwikkeling, financiën, communicatie & educatie en project uitvoering.

Uitgangspunt hierbij is een brede visie op duurzaamheid om de koppeling tussen energietransitie en de leefbaarheid van het dorp te maken en de sociale samenhang te behouden.

4.2. Activiteiten

De activiteiten van de coöperatie kunnen bestaan uit:

- Het bevorderen van laagdrempelig deelname aan de coöperatie
- Het uitvoeren van dit plan
- Het zoeken naar subsidie- en financieringsopties
- Het beheer van het gemeenschapsfonds
- Participatie in het zonnepark Daarle
- Het opzetten en exploiteren van een of meer postcoderoos/rozen t.b.v. investering in het zonnepark of andere energieprojecten (bijvoorbeeld zon op dak)
- Het stimuleren van en toezicht houden op kleine energie initiatieven en duurzaamheid in brede zin.
- Alles wat noodzakelijk is voor het realiseren van onze doelstelling en het bevorderen van duurzaamheid in Daarle
- Het beheer van gelden uit eventuele toekomstige initiatieven.

5. Duurzame activiteiten in het kader van het plan

De projecten/activiteiten die in het kader van het plan zullen worden uitgevoerd worden hierna kort beschreven

5.1. Zonnepark Daarle

Bijdrage

Aan Solar Proactive is een vergunning verleend om in Daarle een zonnepark met in totaal 12.500 zonnepanelen te bouwen. Dat zonnepark zal naar verwachting in 2021 beginnen met de productie van energie en ruim 4,2GWh per jaar aan energie leveren.

De nog op te richten coöperatie gaat participeren in het zonnepark Daarle.

Knelpunten

- De huidige corona crisis kan een belemmering zijn voor het tijdig oprichten van de coöperatie en het werven van leden. Er kunnen bijvoorbeeld-voorlopig geen informatiebijeenkomsten worden gehouden.

5.2. Bedrijven

Bijdrage

Daarle kent relatief veel ondernemingen en agrarische bedrijven met een groot dakoppervlak. De inventarisatie van de werkgroep heeft laten zien dat de deelnemende bedrijven in totaal beschikken over een dakoppervlak met een geschikte ligging van 58.000 m²(bijna 6 ha.). De werkgroep gaat ervan uit dat 25% van deze daken beschikbaar is voor het leggen van zonnepanelen, oftewel een oppervlak van 14.500 m². Op dat oppervlak kunnen ca. 7300 zonnepanelen gelegd worden. Daarvan zijn anno 2020 al ca. 5800panelengelegd. Het plan is erop gericht dat in 2030 tenminste 7300 panelen daadwerkelijk gelegd zullen zijn. Deze panelen zullen dan in totaal 2,4GWh bijdragen aan de energieproductie.

Knelpunten

Als knelpunten kunnen zich voordoen:

- Aansluiting op het elektriciteitsnetwerk
- Rendement
- Constructie van het dak

Voor agrarische ondernemingen die onvoldoende financiële mogelijkheden hebben om zelfstandig zonnepanelen te installeren kan gezamenlijke aanleg met een aantal ondernemingen in de buurt wellicht een alternatief zijn.

Ook is het nodig dat de aansluiting op het elektriciteitsnetwerk makkelijker gemaakt wordt voor bedrijven die met zonnepanelen elektriciteit willen gaan produceren, al dan niet in collectief verband.

5.3. Woningen en particulieren

Bijdrage

Daarle kent 295 huishoudens (bron: Oozo)². We gaan ervan uit dat deze huishoudens allemaal gehuisvest zijn in een gezinswoning. Deze 295 huishoudens hebben voor hun energievoorziening gemiddeld 10 zonnepanelen nodig.

---

²Oozo: <https://www.oozo.nl/cijfers/hellendoorn/buitengebied/daarle>

In relatie tot de doelstelling van het plan nemen we aan dat 25% van de daken van de 295 gezinswoningen geschikt is voor het leggen van zonnepanelen. We streven ernaar dat in 2030 op deze gezinswoningen tenminste 750 zonnepanelen zijn gelegd. Deze panelen zullen dan een geschatte bijdrage van 0,25 GWh aan de energieproductie opleveren³.

Knelpunten

Bij het realiseren van deze doelstelling verwachten we dat de volgende knelpunten optreden:

- Financiering
- Esthetisch effect
- Onzekerheid over de subsidies bij het wegvallen van de salderingsregeling.

Voor de huishoudens met een woning die niet geschikt is voor het installeren van zonnepanelen is deelname aan de postcoderoos een geschikt alternatief. Dat geldt ook voor gezinnen die de investering niet kunnen of willen opbrengen.

5.4. Scholen, verenigingen en kerken

Bijdrage

De basisschool, de kerken en de verenigingen van Daarle hebben een aantal gebouwen in gebruik waarop zonnepanelen gelegd kunnen worden. Elk van de instellingen en verenigingen zal naar schatting 10 - 15 zonnepanelen nodig hebben om in de eigen energiebehoefte te voorzien. Wij gaan ervan uit dat er circa 100 zonnepanelen gelegd zullen kunnen worden.

Het plan is erop gericht dat deze 100 panelen in 2030 op de daken van de instellingen en verenigingen zijn gelegd en dan ca. 0,05 GWh aan duurzaam geproduceerde energie zullen opleveren.

Knelpunten

Bij het realiseren van de doelstelling kunnen zich de volgende knelpunten voordoen:

- Financiering
- Dakconstructie
- Esthetisch effect

5.5. Duurzame activiteiten

De activiteiten die in het kader van het plan Daarle Energie Neutraal worden uitgevoerd, worden in onderstaande tabel samengevat. In de tabel wordt tevens aangegeven de hoeveelheid duurzame energie die door middel van deze activiteiten in 2030 naar verwachting zal worden opgewekt.

---

³ De gemeente Hellendoorn neemt de bijdrage van gezinnen niet mee in de opgave voor 2030. De werkgroep vindt het belangrijk om deze bijdrage, hoe beperkt ook in cijfermatige zin, wel mee te nemen vanwege het draagvlak onder de inwoners van Daarle dat nodig is om 100% duurzaam opgewekte energie te bereiken in 2030.

Zonne-energie	2020			2030	
	Potentieel panelen	Gelegde panelen	Energie	Gelegde panelen	Energie
Zonnepark Daarle*	12.500	0	0,0 GWh	12.500	4,2GWh
Zon Bedrijven**	7300	5800	1,9 GWh	7300	2,4 GWh
Zon Particulieren	750	0	0,0 GWh	750	0,25 GWh
Zon scholen, verenigingen, kerken	100	0	0,0 GWh	100	0,05 GWh
Totaal			1,9 GWh		6,9 GWh

* Bij deelname van een nog op te richten energie coöperatie aan het zonnepark zal een deel productie van de zonnepanelen voor rekening van de coöperatie komen.

** De categorie Zon Bedrijven heeft betrekking op het totaal van de ondernemingen en de agrarische bedrijven in Daarle.

5.6. Verwachte realisatie doelstelling

De doelstelling van het plan Daarle Energie Neutraal is dat de elektriciteit die in 2030 wordt verbruikt, volledig duurzaam wordt opgewekt. In de onderstaande tabel wordt de realisatie van deze doelstelling geschetst. De tabel laat zien dat de doelstelling ruimschoots haalbaar is.

2030	Energie
Verwacht verbruik (2017 + 14%) ⁴	5 GWh
Doel verbruik 100% duurzaam opgewekt	5 GWh
Prognose duurzaam opgewekt	7 GWh
Realisatie doel	140%

De werkgroep is van mening dat het plan laat zien dat de Daarlese gemeenschap zich bewust is van de urgentie van de energietransitie. Het plan laat tevens zien dat er in het dorp een proces is opgestart dat in 2030 tot resultaten leidt die beantwoorden aan de gemeentelijke doelstellingen (zie par. 2.3).

⁴ Bron: gem. Hellendoorn, Opgavekaart energie 2019

6. Communicatie

6.1. Betrokkenheid dorp

Communicatie is niet alleen van groot belang voor het creëren van draagvlak voor het plan Daarle Energie Neutraal. Ook tijdens de uitvoering van het plan dient er voortdurend gecommuniceerd te worden met de betrokkenen. Dat betreft de vorderingen, maar ook het vergroten van de betrokkenheid resulterend in nieuwe initiatieven en projecten.

Daarvoor willen we als middelen inzetten:

- Informatieve bijeenkomsten. Deze kunnen uiteenlopen van brede bijeenkomsten voor het hele dorp tot kleinschalige bijeenkomsten over een specifiek onderwerp met enkele geïnteresseerden
- Herhaling(en) van de in december 2019 gehouden, zeer succesvolle energiemarkt
- Media: facebook pagina Daarle Centraal
- Een aparte pagina Duurzaam Daarle op de website van Plaatselijk Belang Daarle
- Artikelen in het blad *Daarle Oons Dorpie* dat in het voor- en najaar verschijnt
- Een digitale Nieuwsbrief waarvoor belangstellenden zich kunnen aanmelden
- Contacten met de regionale nieuwsmedia

6.2. Informatie/informatieloket

Naarmate het proces van energietransitie verder vordert en de inwoners van Daarle zich daar meer bewust van worden, zullen zij in toenemende mate behoefte hebben aan informatie over energiebesparing en duurzame energieopwekking.

Om in die informatiebehoefte te kunnen voorzien willen we tijdens de uitvoering van het plan aandacht besteden aan informatievoorziening voor de inwoners van Daarle. Nader onderzoek moet inzicht geven in de manier waarop dat het best kan, zoals:

- Verwijzen naar een bestaand informatieloket.
- Verwijzen naar de energiecoaches van de gemeente Hellendoorn.
- Instellen van een periodiek energiespreekuur.
- Workshops energiebesparing aanbieden.

6.3. Educatie

Educatie is een effectief middel om ook op de lange termijn te zorgen voor een breed draagvlak voor duurzame energie.

De leerkrachten van de basisschool in het dorp kunnen daarbij een belangrijke rol vervullen. Zij kunnen ervoor zorgen dat duurzame energie een integraal en regelmatig terugkerend onderdeel wordt van het lesplan. Dat zal de uitvoering van het plan Daarle Energie Neutraal faciliteren en ondersteunen.

Daarom stellen wij voor om een samenwerking aan te gaan met basisschool de Ark met als doel om onder de leerlingen kennis van duurzame energie en duurzaamheid in het geheel te vergroten. Hier kunnen onder andere natuur- en landbouworganisaties bij betrokken worden.

7. Uitvoering plan

7.1. Stappen/planning

De werkgroep wil de uitvoering van het plan neerleggen bij een nog op te richten coöperatie. Deze coöperatie dient een brede doelstelling te krijgen op het gebied van duurzaamheid, zodat zij een paraplu kan bieden voor de uitvoering van een breed scala aan duurzame activiteiten. Daarbij hoort ook de aandacht voor sociale duurzaamheid.

De belangrijkste stappen die in de komende periode gezet moeten worden betreffen het oprichten en het in gang zetten van de coöperatie. Daarbij gaat het onder andere om:

- Het oprichten van de coöperatie met als belangrijke acties het opstellen van statuten en een huishoudelijk reglement en het zoeken van bestuursleden.
- Het concreet vormgeven van de deelname aan het zonnepark Daarle, zoals het regelen van financiën, het afsluiten van een contract met Solar Proactive en het eventuele ontwikkelen van de postcoderoos.
- Het inrichten van een gemeenschapsfonds.
- Het opzetten van de interne organisatie voor de coöperatie.
- Het verder onderbouwen, uitwerken en opstarten van de geplande duurzame activiteiten.

7.2. Gemeenschapsfonds

Een van de eerste activiteiten van de coöperatie zal moeten zijn het oprichten van een gemeenschapsfonds. Dit fonds heeft als lange termijn doel het opbouwen van kapitaal om te investeren in een blijvend leefbare dorpsgemeenschap, bijvoorbeeld in de bouw van een nieuw sportpark of het behoud van voorzieningen voor ouderen. Om deze kapitaalsopbouw te kunnen realiseren zal een belangrijk deel van het fonds gebruikt voor participatie in het zonnepark Daarle.

Voor de korte termijn is het fonds bedoeld om de ontwikkeling van de duurzame energieopwekking in Daarle te stimuleren. Dit betekent dat vanuit het fonds ook jaarlijks kan worden bijgedragen, waar nodig, aan het uitvoeren van duurzame activiteiten in het dorp.

Het kapitaal in het gemeenschapsfonds komt tot stand door de inbreng van het gebiedsgeld van € 80.000. In een later stadium worden daar jaarlijks de opbrengsten van de investering in het zonnepark Daarle aan toegevoegd.

7.3. Monitoren, evalueren en bijstellen

De werkgroep vindt het van groot belang dat de doelstelling van het plan ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Dit houdt in dat de vorderingen bij de uitvoering regelmatig gemonitord moeten worden. De uitkomsten daarvan zullen waar nodig tot bijstelling van de uitvoering moeten leiden.

Uiteraard kan het ook zo zijn dat het plan door nieuwe (technische) ontwikkelingen wordt ingehaald. Dan moeten die ontwikkelingen uitvoerig op hun waarde worden geschat en, als dat als zinvol wordt beoordeeld, leiden tot bijstelling van het oorspronkelijke plan.

7.4. Ondersteuning

Wij worden in deze planfase ondersteund door de Initiatief Makelaar, Guido Bakema. Voor de uitvoeringsfase zijn wij op zoek naar mensen en/of instanties die ons kunnen helpen bij het

opzetten van de coöperatie, het bevorderen van laagdrempelige deelname aan de coöperatie en de verdere uitvoering van de duurzame plannen.

Een belangrijk punt bij het uitvoeren van de duurzame plannen is dat bedrijven die zelfstandig of in collectief verband met zonnepanelen elektriciteit willen gaan produceren, zich makkelijker op het elektriciteitsnetwerk kunnen aansluiten.

Om dat te faciliteren kan de gemeente zoeken naar mogelijkheden van financiering of garantstelling voor de aanleg van een aansluiting zoals in het verleden is gebeurd bij de aanleg van de riolering in het buitengebied. Een andere mogelijkheid is dat Enexis voor bedrijven een acceptabele standaardprijs voor de aansluiting op het netwerk gaat berekenen. Ook dit is eerder toegepast bij de aanleg van de riolering in het buitengebied. Verder is het essentieel dat Enexis de komende jaren de werkzaamheden verder opvoert die verruiming van de capaciteit van het netwerk tot doel hebben.

Als het om concreet realiseren van duurzame initiatieven gaat is Buurtkracht een organisatie die Daarle kan ondersteunen. Buurtkracht is een zelfstandige stichting die gefinancierd wordt door gemeenten en provincies. Zij kunnen groepen helpen d.m.v. tips, trucs en tools, zoals de buurkracht-app, en hen daardoor betere kansen op succes bieden bij het uitvoeren van activiteiten op het gebied van het besparen en verduurzamen van energie.

8. Toekomstbeeld Daarle in 2030/50

Uit de voorgaande inventarisatie blijkt dat Daarle in 2030 ruimschoots aan haar elektriciteit behoefte kan voldoen door de inbreng van het zonnepark en zonnepanelen geplaatst op grote daken. Echter om helemaal geen gebruik te maken van fossiele brandstoffen moet er nog veel meer gebeuren, het overschakelen naar elektrisch rijden en warmte pompen zal een grootte toename geven van het elektriciteit verbruik. Ook moeten er goede oplossingen gevonden worden voor de opslag van elektrische energie omdat de meeste duurzame bronnen niet continu beschikbaar zijn.

Om de ontwikkelingen, die hierna kort geschetst worden, een flinke steun in de rug te geven zou ondersteuning met praktische informatie, technische gegevens, ervaringsgegevens en subsidiemogelijkheden zeer wenselijk zijn. De gemeente Hellendoorn en de provincie Overijssel kunnen daarbij een belangrijke faciliterende en ondersteunende rol spelen.

Een ander punt dat met het oog op de toekomst aandacht verdient is de collectieve productie van energie, bijvoorbeeld door te onderzoeken of het clusteren van zonnepanelen op meerdere grote daken daarvoor mogelijkheden biedt.

8.1. Besparing en isolatie

Een behoorlijk aantal huishoudens in Daarle kan nog veel op hun energieverbruik besparen door beter te isoleren. Daarbij gaat het om raam-, muur- en vloerisolatie. Het dorp kent veel oudere woningen waar nog veel te winnen valt op het gebied van isolatie.

Voor gebouwen die niet voldoende geïsoleerd kunnen worden zal een andere oplossing gevonden moeten worden dan het verwarmen met een warmtepomp daar deze onvoldoende capaciteit hebben om de benodigde warmte te kunnen leveren. Een mogelijke energiebron hierbij zou bijvoorbeeld mestvergisting kunnen zijn of warmteterugwinning uit melk (milk to heat) kunnen zijn.

Bij bedrijven valt er nog veel energie te besparen door maatregelen te treffen die gericht zijn op een effectiever gebruik van energie, bijvoorbeeld het gebruik van frequentieregelaars. Door bij een elektromotor een frequentieregeling toe te passen verbruikt deze niet meer energie dan nodig. Dit kan bij pompen en ventilatoren besparingen van 20 – 30% op het energieverbruik opleveren.

8.2. Zon op dak

Om de benodigde elektrische energie op te wekken voor de warmte transitie en elektrisch rijden zullen zoveel als mogelijk zonnepanelen geplaatst moeten worden zowel op daken van bestaande en nieuwe gebouwen. Uit de inventarisatie is gebleken dat er nog ruimte op de bestaande gebouwen voor 7300 zonnepanelen als we 50% van het dakoppervlak kunnen gebruiken i.p.v. 25%. Dit zou bijvoorbeeld kunnen als er lichtere zonnepanelen gebruikt kunnen worden. Voor deze bedrijven zou een nieuwe ontwikkeling kansen kunnen bieden, namelijk zonnepanelen in de vorm van folie.

Flexibele zonnepanelen zijn licht van gewicht en hebben inmiddels een rendement dat vergelijkbaar is met dat van gebruikelijke zonnepanelen. De productie is milieuvriendelijker en vereist aanzienlijk minder zware metalen. De prijs is nu nog hoger maar zal naar verwachting dalen naarmate de schaal waarop ze geproduceerd worden, groter wordt.

Het rendement van de nieuwe zonnepanelen zal naar verwachting stijgen zodat er bij een gelijkblijvend dakoppervlak meer energie geproduceerd kan worden. Er zijn ook ontwikkelingen om vanuit zonlicht direct brandstoffen te maken (Solar to products), dit is nu nog in ontwikkelingsfase maar de hoop is dat dit in de nabije toekomst ook beschikbaar komt.

8.3. Zon op land

Om ons heen zien we grootschalige zonneparken verschijnen. Ook in Daarle komt een zonnepark. Binnen de werkgroep wordt er verschillend gedacht over deze zonneparken op landbouwgrond. Maar het uitgangspunt van de werkgroep is dat eerst, zoveel als mogelijk, de zonnepanelen op de bebouwing aangebracht moeten worden. We zullen de ontwikkelingen voor zon op land volgen en als het nodig is hierover en nader standpunt bepalen.

8.4. Windenergie

De ontwikkelingen rondom kleinere windmolens hebben de aandacht maar daar moet verdere verdieping plaats vinden. Op dit moment gaat de belangstelling niet uit naar grootschalige windenergie omdat het veel weerstand oproept. Toch wil de werkgroep de ogen niet sluiten voor deze manier van duurzame energie opwek en volgt daarom wel de ontwikkelingen hierin. Mogelijk zijn er op den duur wel acceptabele opties.

8.5. Mestvergisting

Daarle kent veel agrarische bedrijven die mest produceren. Deze mest kan in principe gebruikt worden voor mestvergisting en de productie van groen gas. Voor Daarle biedt dit mogelijk kansen. Zeker de moeite waard om verder in te verdiepen, vooral als dit een rendabele manier van duurzame gasopwekking blijkt te zijn. De bestaande gasinfrastructuur zou wellicht gebruikt kunnen worden voor de verspreiding van het groene gas.

8.6. Tenslotte

De werkgroep blijft de ontwikkelingen voor niet fossiele energieopwekking volgen en kijkt of deze ook voor Daarle interessant kunnen zijn. Daarbij zal ook aandacht nodig zijn voor verduurzaming van de warmtevoorziening. Met deze maatregelen denken we voor 2050 in Daarle geen gebruik meer te hoeven maken van fossiele brandstoffen.

Wij hopen met dit plan een aanzet te hebben gegeven voor de energietransitie in Daarle als onderdeel van de gemeente Hellendoorn. Zoals uit het plan blijkt kan Daarle in 2030 energie neutraal zijn wat de elektriciteit betreft. Wij gaan hard aan het werk om de doelen die in dit plan zijn beschreven, in samenwerking met de Daarlénaren te realiseren.

Op naar een Energiek Daarle!